

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นข้อสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ การศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการอาคารสงเคราะห์ข้าราชการและลูกจ้างประจำของกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่และแนวทางการเตรียมการที่อยู่อาศัยใหม่

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม - เศรษฐกิจ

1.1 อายุ จากการศึกษาพบว่าภาพรวมของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 36-40 ปี จำนวน 91 คน และช่วงอายุ 31-35 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 และร้อยละ 27.2 (ดูตารางที่ 5.1 ประกอบสำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

1.2 สถานภาพสมรส จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8 (ดูตาราง 5.2 ประกอบ สำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

1.3 อาชีพ จากการศึกษาพบว่าภาพรวมของผู้พักอาศัยที่ตอบแบบสอบถามในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง มีอาชีพเป็นข้าราชการ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 170 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 และเป็นลูกจ้างประจำสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 140 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9

ตารางที่ 6.1 แสดงอาชีพของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง

อาชีพ	ผู้พักในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง	
	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	170	52.6
ลูกจ้างประจำ	145	44.9
ไม่ระบุ	8	2.5
รวม	323	100

1.4 การศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 แห่ง มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5

ตารางที่ที่ 6.2 แสดงระดับการศึกษาของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง

ระดับการศึกษา	ผู้พักในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง	
	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	105	32.5
มัธยมศึกษา	79	24.5
อนุปริญญา	36	11.1
ปริญญาตรี	85	26.3
สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.9
ไม่ระบุ	15	4.6
รวม	323	100

(ดูตารางที่ 5.3 ประกอบสำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

1.5 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการศึกษา จากการศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพกับการศึกษา พบว่า ข้าราชการมีแนวโน้มที่จะมีการศึกษาสูงกว่าลูกจ้างประจำ ผลการวิจัยพบว่า จากกลุ่มข้าราชการทั้งสิ้น 170 คน มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมาเป็นผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และอนุปริญญา 32 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ขณะที่กลุ่มลูกจ้างประจำ จำนวนทั้งสิ้น 145 คน มีผู้จบประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมาเป็นผู้จบการศึกษาระดับมัธยม 43 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 และจบอนุปริญญา 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 (ดูตารางที่ 5.18 ประกอบ)

1.6 ระดับเงินเดือน จากการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่งรวมกัน ส่วนมากมีระดับเงินเดือนน้อยกว่า 6,001 บาท จำนวนทั้งสิ้น 140 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 323 คน

ตารางที่ 6.3 แสดงระดับเงินเดือนของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง

ระดับเงินเดือน (บาท)	ผู้พักในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง	
	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 6,001	140	43.4
6,001 - 7,001	67	20.7
7,001 - 8,000	42	13.0
8,001 - 9,000	25	7.7
มากกว่า 9,000	36	11.1
ไม่ระบุ	13	4.0
รวม	323	100

(ดูตารางที่ 5.5 ประกอบสำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

1.7 ระดับรายได้ของครอบครัว จากการศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์รวมทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน น้อยกว่า 7,001 บาท จำนวน 66 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 20.4

ตารางที่ 6.4 แสดงระดับรายได้ของครอบครัวผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง

รายได้ต่อเดือนของครอบครัว (บาท)	ผู้พักในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง	
	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 7,001	66	20.4
7,001 - 9,000	64	19.8
9,001 - 11,000	54	16.7
11,001 - 13,000	26	8.0
13,001 - 15,000	32	9.9
มากกว่า 15,000	36	11.1
ไม่ระบุ	45	13.9
รวม	323	100

(ดูตารางที่ 5.6 ประกอบ สำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

1.8 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับรายได้ของครอบครัว พบว่ากลุ่มข้าราชการมีแนวโน้มที่จะมีรายได้ของครอบครัวสูงกว่ากลุ่มลูกจ้างประจำ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มข้าราชการทั้งหมด 170 คน ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ของครอบครัวมากกว่า 15,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ขณะที่กลุ่มลูกจ้างประจำทั้งหมด 145 คน ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 7,001 บาท จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 (ดูตารางที่ 5.19 ประกอบ)

สรุปข้อมูลสภาพสังคม-เศรษฐกิจ

โดยสรุปข้อมูลทั่ว ๆ ไป ของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง มีดังต่อไปนี้ ผู้พักอาศัยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 36-40 ปี แต่งงานแล้ว เป็นข้าราชการมากกว่าลูกจ้างประจำ

ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์จบประถมศึกษามากที่สุด แต่เมื่อพิจารณา อาชีพกับการศึกษา พบว่า ข้าราชการจบการศึกษาสูงกว่าลูกจ้างประจำ

ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์มีระดับเงินเดือนน้อยกว่า 6,001 บาทมากที่สุด และมีระดับรายได้ครอบครัวน้อยกว่า 7,001 บาทมากที่สุด เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับรายได้ของครอบครัวต่อเดือนก็พบว่าข้าราชการมีรายได้ของครอบครัวสูงกว่าลูกจ้างประจำสังกัดกรุงเทพฯ

2. สภาพความเป็นอยู่ก่อนเข้าพักในอาคารสงเคราะห์

2.1 สาเหตุที่ขอเข้าพักในอาคารสงเคราะห์ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง มีสาเหตุต่าง ๆ ที่ขอเข้าพักในอาคารสงเคราะห์ 7 สาเหตุ และสาเหตุที่มากที่สุด คือ เคยเช่า หรืออาศัยผู้อื่นอยู่ จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 (ดูตารางที่ 5.8 ประกอบสำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

2.2 กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเดิม ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการและลูกจ้างที่ไม่มีที่อยู่หรือไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเดิมที่เคยอยู่ ผลการศึกษาพบว่าผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์เคยเช่าที่อยู่อาศัยอยู่ก่อนเข้าพักเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาเคยอาศัยอยู่กับญาติโดยกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยเดิมเป็นของบิดา-มารดา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และกรรมสิทธิ์ของที่อยู่เดิมเป็นของญาติ จำนวน 62 คนเท่ากัน (ดูตาราง 5.10 ประกอบ สำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

2.3 ประเภทของที่อยู่เดิม ผลการศึกษาพบว่าผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์เคยอยู่ห้องแถวหรือหอพักเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 จาก 323 คน (ดูตาราง 5.11 ประกอบ)

โดยสรุปเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ก่อนเข้าพักในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง มีดังนี้ ผู้ขอเข้าพักในอาคารสงเคราะห์มีสาเหตุมาจากต้องเช่าหรือต้องอาศัยผู้อื่นอยู่มากที่สุด เพราะฉะนั้น จึงเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยที่เขยอผู้นั้น โดยประเภทของที่อยู่อาศัยเดิมก่อนที่จะเข้ามาพักในอาคารสงเคราะห์นั้นเป็นห้องแถวหรือหอพักมากที่สุด

3. สภาพความเป็นอยู่ในอาคารสงเคราะห์

3.1 จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยในห้องพัก ผลการศึกษาพบว่า การพักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง แต่ละครอบครัวจะมีจำนวนสมาชิก 3-4 คน มากที่สุด เป็นจำนวน 176 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 54.5

ตารางที่ 6.5 แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์

จำนวนสมาชิกในแต่ละครอบครัว	ผู้พักในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง	
	จำนวน	ร้อยละ
1 - 2 คน	66	20.4
3 - 4 คน	176	54.5
5 คนขึ้นไป	79	24.5
ไม่ระบุ	2	0.6
รวม	323	100

(ดูตารางที่ 5.7 ประกอบสำหรับอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง)

3.2 ระยะเวลาที่พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ ผลการศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาที่พักอาศัยทำให้ทราบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์อยู่มาแล้ว 3-4 ปี มากที่สุด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6

ตารางที่ 6.6 แสดงระยะเวลาที่พักในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง

ระยะเวลาที่พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ (ปี)	ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์	
	จำนวน	ร้อยละ
1-2	74	22.4
3-4	115	35.6
5-6	75	23.2
7 ปีขึ้นไป	32	9.9
ไม่ระบุ	27	8.4
รวม	323	100

(ดูตารางที่ 5.9 ประกอบ)

3.3 พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปทำงาน พบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ 6 แห่ง เดินทางไปทำงานด้วยรถเมล์ประจำทางมากที่สุด จำนวน 164 คน คิดเป็น 50.8 รองลงมา ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัว จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 (ดูตาราง 5.13 ประกอบ)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง พบว่า ทั้งสองอาชีพเดินทางด้วยรถเมล์ประจำทางมากที่สุด โดยลูกจ้างประจำเดินทางไปทำงานด้วยรถเมล์ประจำทาง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 มากกว่าข้าราชการซึ่งเดินทางด้วยรถเมล์ประจำทางจำนวน 71 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.8 นอกจากนี้ยังพบอีกว่าข้าราชการเดินทางไปทำงานด้วยจักรยานยนต์ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 มากกว่าลูกจ้างประจำ ซึ่งมีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 (ดูตารางที่ 5.20 ประกอบ)

3.4 สถานที่ตั้งของที่ทำงาน ในการครั้งนี้พบว่าผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่งจะทำงานอยู่ในเขตที่อาคารสงเคราะห์ตั้งอยู่ ยกเว้นอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ ซึ่งเป็นอาคารสงเคราะห์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด จะมีผู้พักอาศัยกระจายกันอยู่ตามเขตต่าง ๆ โดยทำงานที่ กทม.1 มากที่สุด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ 45 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 สำนักงานเขตดินแดงและกทม.2 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 17.9 และในเขตต่าง ๆ อีกจำนวนหนึ่ง ส่วนในอาคารสงเคราะห์บางขุนเทียนผู้พักอาศัยส่วนใหญ่ทำงานที่เขตบางขุนเทียน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 89.7 อาคารสงเคราะห์หนองจอก (ทจ) มีผู้พักอาศัยทำงานอยู่ในเขตหนองจอกมากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 ส่วนในอาคารสงเคราะห์ลาดกระบัง หนองแขม หนองจอก ผู้พักอาศัยทั้งหมดทำงานในเขตที่อาคารสงเคราะห์ตั้งอยู่

3.5 ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ผู้พักอาศัย

ในอาคารสงเคราะห์ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางน้อยลง หลังจากที่ได้อาศัยพักในอาคารสงเคราะห์แล้ว ผู้ได้จากจำนวนผู้ที่ใช้เวลาเดินทางน้อยลง มีทั้งหมด 196 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 จากผู้พักอาศัยทั้งหมด 323 คน จาก 6 แห่ง

แต่เมื่อพิจารณาแต่ละแห่ง พบว่า เนื่องจากส่วนมากทำงานในเขตที่อาคารสงเคราะห์นั้น ๆ ตั้งอยู่ อาคารสงเคราะห์ทุกแห่งผู้พักอาศัยส่วนใหญ่ได้ใช้เวลาเดินทางน้อยลง ยกเว้นอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุแห่งเดียวที่ผู้พักอาศัยส่วนใหญ่ ใช้เวลาเดินทางมากยิ่งขึ้น จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 จากทั้งหมด 184 คน ทั้งนี้เนื่องจากอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุเป็นอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่ที่สุดที่กรุงเทพมหานครจัดให้ข้าราชการและลูกจ้างประจำผู้มีรายได้น้อยพักอาศัย ดังนั้นผู้ที่พักอาศัยจึงกระจัดกระจายอยู่ตามเขตต่าง ๆ ที่ไกลจากอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ ทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทางจากที่พักไปถึงที่ทำงานมากขึ้น (ดูตาราง 5.14 และ 5.15 ประกอบ)

3.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของห้องพักในอาคารสงเคราะห์จากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของห้องพักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ เปรียบเทียบกับที่อยู่อาศัยเดิมพบว่า ผู้พักอาศัยส่วนใหญ่มีความพอใจกับสภาพของห้องพักในอาคารสงเคราะห์ ผู้ได้จากมีผู้ให้ความเห็นว่า ห้องพักในอาคารสงเคราะห์มีสภาพดีกว่าที่อยู่อาศัยเดิม มากที่สุด จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 ห้องพักในอาคารสงเคราะห์มีสภาพเหมือนที่อยู่เดิม 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 และมีผู้แสดงความเห็นว่าห้องพักในอาคารสงเคราะห์มีสภาพแย่กว่าที่อยู่เดิมเพียง 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 จากผู้ตอบแบบสอบถาม 323 คน

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความเห็นเกี่ยวกับสภาพห้องพัก พบว่าทั้งข้าราชการและลูกจ้างมีความเห็นว่าสภาพห้องพักที่ดีกว่าที่อยู่อาศัยเดิมมากที่สุด โดยข้าราชการมีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 ของข้าราชการทั้งหมด ลูกจ้างประจำมีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5 ของลูกจ้างทั้งหมด ที่เหลือเห็นว่าเหมือนเดิม และแย่กว่าที่อยู่เดิม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่เห็นสภาพห้องพักในอาคารสงเคราะห์ดีกว่าที่อยู่เดิม พบว่า เปอร์เซ็นต์ของลูกจ้างจะสูงกว่าข้าราชการ เห็นได้จากลูกจ้างประจำมีความเห็นว่าสภาพห้องดีกว่าที่อยู่เดิมร้อยละ 74.5 และข้าราชการที่มีความเห็นว่าสภาพห้องพักดีกว่าที่อยู่เดิมมีร้อยละ 63.5 (ดูตารางที่ 5.21 ประกอบ)

4. แนวทางการเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยใหม่

4.1 แนวทางการเตรียมการที่อยู่อาศัยใหม่ของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง พบว่า ผู้พักอาศัยเตรียมการด้วยการซื้อที่อยู่อาศัยใหม่แล้วมากที่สุด จำนวน 145 คน

คิดเป็นร้อยละ 44.9 (ดูตารางที่ 5.16) เมื่อพิจารณา

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับแนวทางการเตรียมที่อยู่ใหม่ ทำให้ทราบว่าข้าราชการเตรียมการด้วยการออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้ว จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 มากกว่าลูกจ้างประจำซึ่งมีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 นอกเหนือจากการจะย้ายกลับภูมิลำเนาเช่าและอยู่กับญาติ (ดูตารางที่ 5.22 ปานกลาง)

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับแนวทางการเตรียมการที่อยู่ใหม่ พบว่าผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์เตรียมการด้วยการซื้อที่อยู่อาศัยใหม่แล้วเป็นส่วนใหญ่ในทุกระดับการศึกษา อย่างไรก็ตามพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีเปอร์เซ็นต์การซื้อที่อยู่อาศัยใหม่แล้วสูงกว่าผู้มีการศึกษาน้อย เห็นได้จากผู้จบปริญญาตรี มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้ว ร้อยละ 61.2 ผู้จบอนุปริญญา มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้วร้อยละ 55.6 ผู้จบมัธยม มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้วร้อยละ 41.8 ผู้จบประถม มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้วร้อยละ 31.4 (ดูตาราง 5.23)

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้ของครอบครัวกับการเตรียมการที่อยู่อาศัยใหม่ พบว่า ในทุกระดับรายได้ของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ มีการเตรียมการด้วยการออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้วมากที่สุด นอกเหนือจากการเช่าอยู่กับญาติและกลับภูมิลำเนา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้จะพักอาศัยที่มีรายได้สูงจะมีเปอร์เซ็นต์การออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้วสูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำ เห็นได้จากผู้มีรายได้ช่วง 15,000 บาทขึ้นไป มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่แล้วร้อยละ 76.0 ผู้ที่มีรายได้ช่วง 13,001-15,000 บาท มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่แล้วร้อยละ 56.3 ผู้ที่มีรายได้ช่วง 11,001-13,000 บาท มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่แล้วร้อยละ 50.0, ผู้ที่มีรายได้ช่วง 9,001 - 11,000 บาท มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้วร้อยละ 46.3 ผู้มีรายได้ครอบครัวช่วงน้อยกว่า 9,001 บาท มีจำนวนผู้ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้ว ร้อยละ 42.8 (ดูตารางที่ 5.24)

ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์กับแนวทางการเตรียมการที่อยู่อาศัยใหม่ พบว่า ผู้พักอาศัยมีการเตรียมการที่อยู่อาศัยใหม่ด้วยการออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้วจำนวนมากที่สุดในทุก ๆ ช่วงระยะเวลาที่เคยพักในอาคารสงเคราะห์มาแล้ว นอกเหนือจากการจะเช่าอยู่กับญาติหรือกลับภูมิลำเนาหลังจากต้องออกจากอาคารสงเคราะห์ นอกจากนี้พบว่าระยะเวลาที่พักในอาคารสงเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ที่ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่ (ดูตาราง 5.25) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารกรุงเทพฯ ให้ความเห็นว่าเมื่อข้าราชการและลูกจ้างประจำผู้มีรายได้น้อยได้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์เป็นเวลานานขึ้นแล้ว แต่ละคนจะสามารถสะสมเงินได้มากขึ้น ทำให้จำนวนผู้ที่พักอาศัยมาเป็นเวลานาน มีเปอร์เซ็นต์การซื้อที่อยู่อาศัยใหม่สูง) เห็นได้จากผู้ที่พักอาศัยมา 1-2 ปี จำนวนผู้ที่ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่แล้วร้อยละ 45.9 ผู้ที่พักอาศัยมา 3-4 ปี

มีจำนวนผู้ที่ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่แล้วร้อยละ 47.0 ผู้ที่พักอาศัยมา 5-6 ปี มีจำนวนผู้ที่ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่แล้วร้อยละ 42.7 ผู้ที่พักอาศัยมา 7-8 ปี มีจำนวนผู้ที่ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่แล้วร้อยละ 35 เท่านั้น

โดยสรุปแล้วการเตรียมที่อยู่อาศัยใหม่ด้วยการซื้อบ้านไว้เป็นกรรมสิทธิ์ของคนของผู้ที่พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์มีความสัมพันธ์กับอาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์

4.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือของกรุงเทพมหานคร ในการเตรียมการที่อยู่ใหม่ จากการศึกษาพบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ต้องการให้กรุงเทพฯ ช่วยเหลือให้พวกตนมีที่อยู่เป็นกรรมสิทธิ์เป็นของตนเอง โดยปรารถนาจะเห็นกรุงเทพมหานคร ร่วมมือกับการเคหะแห่งชาติ จัดสร้างที่อยู่ให้ซื้อหรือเช่าซื้อในราคาถูกมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ต้องการให้กรุงเทพฯ เป็นผู้ดำเนินการสร้างที่อยู่อาศัยให้ซื้อหรือเช่าซื้อในราคาถูกจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 (ดูตาราง 5.17)

ข้อสรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดสร้างและดำเนินการโครงการอาคารสงเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่ากรุงเทพมหานคร สามารถช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้างผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย เห็นได้จากสามารถช่วยให้ผู้ที่ต้องเช่าหรืออาศัยผู้อื่นอยู่ให้มีที่อยู่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 ของกลุ่มตัวอย่าง 323 คน โดยเมื่อดำเนินการก่อสร้างตามแผนแล้วก็ยังเป็นเปอร์เซ็นต์ที่ต่ำมาก

นอกจากนี้ยังพบว่ากรุงเทพมหานครสามารถทำให้ข้าราชการเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยสามารถจัดสร้างอาคารสงเคราะห์ที่มีสภาพดีกว่าที่อยู่อาศัยเดิม เห็นได้จากจำนวนผู้ที่แสดงความเห็นว่าห้องพักในอาคารสงเคราะห์มีสภาพดีกว่าที่อยู่อาศัยเดิมของตน มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่เคยพักในห้องแถวหรือหอพักมากที่สุดจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 และยังสามารถทำให้ผู้พักอาศัยมีความสะดวกในการเดินทางไปทำงานมากขึ้นโดยใช้เวลาเดินทางไปทำงานน้อยลงในทุกอาคารสงเคราะห์ ยกเว้นอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุซึ่งเป็นอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่ ซึ่งมีผู้พักอาศัยทำงานอยู่ตามเขตต่าง ๆ และ กทม.1, กทม.2 ทำให้ต้องใช้เวลาเดินทางมากขึ้น แต่ถึงอย่างไร กรุงเทพฯโดยสำนักสวัสดิการได้จัดรถเมล์สวัสดิการอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลของการศึกษาในครั้งนี้พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ 4 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพชีวิตในห้องพัก ผลจากการวิจัยพบว่าผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์แต่งงานแล้ว 235 คน คิดเป็นร้อยละ 72.8 โดยมีสมาชิกที่อยู่ในห้องพักเดียวกันจำนวน 3-4 คน มากที่สุดจำนวน 176 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาอยู่ร่วมกัน 5 คนขึ้นไป จำนวน 79 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 24.5 ประเด็นที่น่าสนใจก็คือห้องพักในอาคารสงเคราะห์นั้นได้รับการออกแบบให้เหมาะกับคนโสด หรืออยู่กันห้องละไม่เกิน 2 คน ในกรณีนี้ปรากฏว่าผู้พักอาศัยส่วนใหญ่อยู่กันห้องละ 3-4 คน รองลงมาอยู่กันห้องละ 5 คนขึ้นไป ปัญหาที่ตามมาก็คือ ปัญหาการใช้ชีวิตร่วมกันในห้องพักดังกล่าว

จากการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหาความไม่เป็นส่วนตัวจะเกิดขึ้นกับครอบครัวเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ห้องน้ำ-ห้องส้วม ขณะที่คนหนึ่งประกอบกิจกรรมภายในห้องน้ำก็จะมีเสียงและกลิ่นรบกวนคนที่อยู่ในห้องพักเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นส่วนตัวทั้งผู้ที่อยู่ในและนอกห้องน้ำ หรือคู่บ่าวสาวที่เพิ่งแต่งงานกัน ไม่มีห้องที่กันมิดชิด

2. ความสามารถในการเตรียมการที่อยู่อาศัยใหม่ ผลจากการศึกษา พบว่า ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ห่ออมเงินไว้ซื้อที่อยู่ใหม่แล้ว 145 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 ซึ่งเป็นระดับเปอร์เซ็นต์ที่น่าพอใจสำหรับเรื่องการช่วยเหลือให้ผู้พักอาศัยมีความสามารถพึ่งพาตนเอง ขณะเดียวกันเมื่อขึ้นไปพิจารณาระดับเงินเดือนของผู้พักอาศัยพบว่าส่วนใหญ่มีเงินเดือนน้อยกว่า 6,001 บาท จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมา 6,001-7,000 บาท จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 จะเห็นได้ว่าประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นผู้มีเงินเดือนประจำน้อย แต่ก็สามารถจัดซื้อที่อยู่ใหม่ได้ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่านอกจากเงินเดือนประจำแล้ว กลุ่มข้าราชการจำนวน 90 คน และลูก 55 คน ที่สามารถจัดหาที่อยู่ของตนในอนาคตได้ มีการหาได้รายได้เสริมอย่างไร หากเป็นวิธีการที่ถูกต้อง ก็ควรส่งเสริมต่อไป

3. ระยะเวลาที่พักในอาคารสงเคราะห์ จากแนวความคิดของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ที่ว่าผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์เป็นเวลานานกว่าน่าจะเป็นผู้ที่สามารถพึ่งพาตนเองให้มีที่อยู่อาศัยของตนได้นั้น ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยทั้งนี้เนื่องจากพบว่า เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่พักในอาคารสงเคราะห์มาแล้ว 3-4 ปี เป็นกลุ่มที่ซื้อที่อยู่อาศัยไว้แล้วมากที่สุด มีโชกลุ่มที่พักมาแล้ว 5-6 ปี หรือ 7-8 ปี หรือ 9 ปีขึ้นไป

4. จำนวนผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า ปัจจุบันมีผู้เข้าพักอาศัยในอาคารสงเคราะห์แล้ว 860 ครอบครัว และจะจัดให้เข้าพักเพิ่มขึ้นอีกจนครบ 3,878 ครอบครัวในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนข้าราชการและลูกจ้างที่มีสิทธิเข้าพักในอาคารสงเคราะห์ 49,019 คน แล้วพบว่า เป็นเปอร์เซ็นต์ที่น้อยมาก ประมาณร้อยละ 7.9

ผลที่ได้รับจากการจัดสวัสดิการอาคารสงเคราะห์

การจัดสวัสดิการอาคารสงเคราะห์ให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างประจำผู้มีรายได้น้อย ก่อให้เกิดผลที่ตามมาอันเนื่องมาจากการได้รับสวัสดิการในหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพชีวิตของผู้ที่ได้เข้าอยู่ในอาคารสงเคราะห์ ขวัญ กำลังใจ ในการทำงาน ไปจนถึงปัญหาการย้ายออกเมื่อต้องถูกให้ออก ซึ่งในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้บริหารซึ่งรับผิดชอบดูแลอาคารสงเคราะห์โดยตรง วนิดา กบิลกาญจน์¹ กล่าวไว้โดยสรุปดังนี้

คุณภาพชีวิตและขวัญกำลังใจของผู้ที่อยู่อาศัยในอาคารสงเคราะห์?

“เกี่ยวกับผลที่ได้รับที่ชัดเจนที่สุดน่าจะเป็นเรื่องของคุณภาพชีวิตและขวัญ กำลังใจ ในการทำงาน ดูได้จากกรอบรวมและการร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละครั้ง การร้องทุกข์ของผู้อยู่อาศัย โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะเห็นได้ชัดเจนที่สุด ถ้าไปที่อาคารสงเคราะห์ต่างๆ โดยเฉพาะทุ่งครุจะเห็นรถยนต์ของผู้ที่อาศัยจอดอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเครื่องชี้ถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ หรือสังคม บางทีเขามีเงินเหลือก็เก็บซื้อรถเพื่อไปส่งลูกหรือภรรยาออกไปทำงาน เป็นต้น ตรงนี้ก็ชี้ให้เห็นโดยภาพรวมว่า ขวัญกำลังใจก็น่าจะดีขึ้น”

การทำงานของผู้นับสวัสดิการอาคารสงเคราะห์?

“เกี่ยวกับผลกระทบเรื่องการทำงานของผู้นับสวัสดิการให้เข้าอยู่ในอาคารสงเคราะห์นั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลเพราะถ้าเป็นคนรับผิดชอบแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอย่างไงเขาก็รับผิดชอบ แต่การประเมินที่เป็นรูปธรรมนั้นยังไม่ได้จัดทำ อย่างไรก็ตามการทำงานของคนกลุ่มนี้โดยภาพรวมก็น่าจะดีขึ้น เนื่องจากเราจัดสวัสดิการให้เขาอย่างครบวงจร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่หรือเรื่องสังคม การดูแลคนชรา ดูแลเด็ก หรือแม้แต่ขอเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำของธนาคารกรุงไทย เพื่อซื้อที่อยู่ฯ ของตนเอง”

ปัญหาการย้ายออก?

“เรื่องการไม่ยอมย้ายออกนั้นไม่มี เพราะเป็นข้าราชการ มีกฎบังคับ มีระเบียบที่ต้องทำตามอยู่แล้ว จะมีปัญหาอยู่บ้างก็เรื่องการย้ายออกช้า แต่ก็ไม่มีไม่มาก โดยที่จะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป ซึ่งไม่สร้างความหนักใจ เพราะนี่ก็เป็นการจัดสวัสดิการอยู่แล้ว ไม่ใช่ธุรกิจ”

¹ วนิดา กบิลกาญจน์ ผู้อำนวยการกองสังคมสงเคราะห์ สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร, 27 มีนาคม 2540

เกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิการอาคารสงเคราะห์มีเรื่องใดที่ยังไม่พึงพอใจ?

“โดยภาพรวมแล้วโครงการนี้ก็ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ยังไม่ถึง 100 % เพราะยังไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เดือดร้อนจริง ๆ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.7 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมของอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 โครงการ
ต่อระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

รายการ	ระดับคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 โครงการ					ค่าเฉลี่ยรวม (MEAN)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (STD.DEV.)
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่พ่พอใจ	การปรับปรุง		
	5	4	3	2	1		
1. ระบบโทรศัพท์สาธารณะ						3.0143	1.5038
2. ระบบไฟฟ้า						3.8700	1.1097
3. ระบบประปา						3.4427	1.3278
4. ระบบการระบายน้ำ						3.3963	1.3846
5. ระบบการเก็บขยะ						3.4613	1.2638
6. ระบบรักษาความสะอาด ในอาคารสงเคราะห์						3.3375	1.2563
7. ศูนย์อนามัย หรือ ห้องปฐมพยาบาล						2.5480	1.9192
8. สวนหรือสนามเด็กเล่น						2.6130	1.9581
9. ร้านขายอาหารในหรือ รอบอาคารสงเคราะห์						2.1269	1.8447
10. สถานที่ออกกำลังกาย						2.4799	2.1631
11. การบริการรถเมล์ สวัสดิการ						2.6006	2.0243

ตารางที่ 6.8 แสดงค่าความพึงพอใจรวมของอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 โครงการ ต่อทำเลที่ตั้ง, สภาพแวดล้อมภายใน, ที่พัก, ความปลอดภัย

รายการ	ระดับคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 โครงการ					ค่าเฉลี่ยรวม (MEAN)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (STD.DEV.)
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่พ่พอใจ	ความพึงพอใจ		
	5	4	3	2	1		
1. ทำเลที่ตั้ง							
1.1 ความสะดวกในการเดินทาง ไปทำงาน						3.2477	1.4725
1.2 ความสะดวกในการเดินทาง ไปตลาด						3.2322	1.3804
2.3 ความสะดวกในการเดินทาง ไปโรงเรียน						3.5356	1.6554
1.4 ระบบการคมนาคมรอบ อาคารสงเคราะห์						2.9040	1.5802
1.5 สภาพแวดล้อมภายนอกที่ตั้ง						3.4303	1.2122
2. สภาพแวดล้อมภายใน อาคารสงเคราะห์							
2.1 พื้นที่โล่งและบริเวณสีเขียว						3.7152	1.4508
2.2 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ						2.8421	1.6122
2.3 สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับเสียง รบกวน						3.0526	1.4745
3. ห้องพักในอาคารสงเคราะห์							
3.1 ขนาดของห้องพัก						3.3251	1.2472
3.2 การแบ่งกันห้องพัก						3.1146	1.6024
3.3 ห้องน้ำ ห้องส้วมในห้องพัก						3.4396	1.1895
3.4 การระบายอากาศในห้องพัก						3.5387	1.0459
3.5 ปริมาณแสงสว่างภายในห้องพัก						3.7253	0.9388
4. ความปลอดภัย							
4.1 ความปลอดภัยจากอัคคีภัย						3.1548	1.5902
4.2 ความปลอดภัยจากอาชญากรรม และโจรกรรม						2.7214	1.4585

ความพึงพอใจต่อการบริการในอาคารสงเคราะห์ และปัญหาในการอยู่อาศัย

ผลการศึกษาในบทที่แล้ว แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจต่อระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ความพึงพอใจต่อทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมภายใน ห้องพักและความปลอดภัยของอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง

ในช่วงนี้โดยการพิจารณาตารางที่ 6.7 และ 6.8 จะทำให้ทราบถึงระดับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยรวมของผู้พักอาศัยในทุก ๆ อาคารสงเคราะห์ (323 คน จาก 6 อาคารสงเคราะห์) ตามหัวข้อที่กล่าวมาแล้ว ดังนี้

1. ระบบไฟฟ้า ผู้พักอาศัยทั้งหมดแสดงความพึงพอใจสูงสุด เป็นอันดับ 1 มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.8700
2. ระบบการเก็บขยะ ผู้พักอาศัยทั้งหมดแสดงความพึงพอใจเป็นอันดับ 2 มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.4613
3. ระบบประปา ผู้พักอาศัยทั้งหมดแสดงความพึงพอใจเป็นอันดับ 3 มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.4427

เกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมภายใน ห้องพักและความปลอดภัย ผู้พักอาศัยแสดงความพึงพอใจเฉลี่ย 3 อันดับสูงสุด ดังนี้

1. พื้นที่โล่งและบริเวณสีเขียว ผู้พักอาศัยทั้งหมดแสดงความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับ 1 มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.7253
2. ปริมาณแสงสว่างภายในห้องพัก มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.7152
3. การระบายอากาศภายในห้องพัก มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.5387 นอกจากนี้ยังพบว่ารายการต่าง ๆ ที่ประเมินส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 3.0000 ถึง 4.0000 ซึ่งหมายถึง รายการที่ประเมินเหล่านั้น พอใช้จนถึงดี ยกเว้นรายการดังต่อไปนี้ ที่มีระดับคะแนนช่วง 2.0000 ถึง 3.0000 ซึ่งหมายถึงไม่น่าพอใจ เนื่องจากผู้พักอาศัยจากทั้ง 6 โครงการ ไม่ได้ได้รับความสะดวกจากบริการเหล่านี้ทั้งในและรอบอาคารสงเคราะห์

เกี่ยวกับสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

1. ศูนย์อนามัยหรือห้องปฐมพยาบาล มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.5480
2. สวนหรือสนามเด็กเล่น มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.6130
3. ร้านอาหารในหรือรอบอาคารสงเคราะห์ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.1269
4. สถานที่ออกกำลังกาย มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.4799

เกี่ยวกับทำเลที่ตั้งของอาคารสงเคราะห์

6. ระบบการคมนาคมรอบอาคารสงเคราะห์ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.9040

เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในอาคารสงเคราะห์

7. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.8421

เกี่ยวกับความปลอดภัย

8. ความปลอดภัย จากอาชญากรรมและการโจรกรรม มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.7214

อย่างไรก็ตามเมื่อเราพิจารณาแต่ละรายการจะทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

1. ศูนย์อนามัยหรือห้องปฐมพยาบาล กรุงเทพมหานคร ได้พยายามจัดสร้างอาคารสงเคราะห์ ในบริเวณที่ดินว่างและใกล้ศูนย์บริการสาธารณสุขของกรุงเทพฯ ที่จัดไว้บริการประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นความสะดวกของผู้พักอาศัยด้วย เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุข 54 จะตั้งอยู่ตรงข้ามอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ ซึ่งเป็นอาคารสงเคราะห์ที่ใหญ่ที่สุด แต่เมื่อพิจารณาอาคารสงเคราะห์ต่าง ๆ ที่เหลือซึ่งเป็นอาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กและการจัดสร้างศูนย์สาธารณสุขเพื่อบริการข้าราชการและลูกจ้างของกรุงเทพฯ เองก็มีแนวโน้มนโยบายของผู้บริหารและไม่คุ้มครองการลงทุน อย่างไรก็ตามการปฐมพยาบาลเบื้องต้น บริการผู้พักอาศัย โดยให้คณะกรรมการอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่งและผู้อยู่อาศัยเป็นผู้ควบคุมดูแล

2. สวน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ผลการศึกษาพบว่าอาคารสงเคราะห์ 5 แห่ง ยกเว้นอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ เป็นอาคารสงเคราะห์ที่มีพื้นที่เพียง 1-3 ไร่ การจะจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายในพื้นที่จำกัดจึงเป็นไปได้ จึงน่าจะพิจารณาสร้างจากความต้องการของผู้อาศัยส่วนใหญ่อย่างแท้จริง และบริการสาธารณสุขที่มีอยู่ในบริเวณใกล้เคียงอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง เช่น จัดสร้างสนามกีฬาขนาดเล็ก ตะกร้อ เปตอง แบดมินตัน อย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ระบบการคมนาคมรอบอาคารสงเคราะห์และการให้บริการรถเมล์สวัสดิการจากการศึกษาทำเลที่ตั้งพบว่า อาคารสงเคราะห์ทุกแห่งอยู่ในบริเวณชานเมือง และผู้พักอาศัยจะมีอุปสรรคในการเดินทาง โดยเฉพาะอาคารสงเคราะห์หนองจอก (ครู) ซึ่งตั้งอยู่บนทำเลที่ไม่มีรถเมล์ ขสมก. จะมีบริการเฉพาะรถ บขส. สายกรุงเทพ-ฉะเชิงเทรา ดังนั้นการรอคอยรถเพื่อเดินทางจึงใช้เวลานาน โดยเฉพาะช่วงเวลาเดินทางไปทำงาน แต่กรุงเทพฯ ก็พิจารณาเห็นความสำคัญในเรื่องนี้โดยจัดรถเมล์สวัสดิการให้แก่ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุซึ่งเป็นอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่ ดังนั้น ในอาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กที่ได้รับความเดือดร้อน เรื่องการเดินทางไปทำงาน

เช่นอาคารสงเคราะห์หนองจอก (ครู) จึงควรจะมีบริการรถสวัสดิการ ไปรับหรือส่งยังจุดที่มีการคมนาคมสะดวกหรือที่ทำงาน

4. ความปลอดภัยจากอาชญากรรมและโจรกรรม ผลการศึกษาในข้อนี้ด้วยเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกันเป็นอย่างดี ที่ว่าผู้อยู่อาศัยในอาคารสงเคราะห์มีความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของคน เนื่องจากการถูกลักเล็กขโมยน้อยในทุกอาคารสงเคราะห์ การใช้ห้องพักในอาคารสงเคราะห์เป็นที่เล่นการพนันระหว่างผู้พักอาศัยและคนภายนอก กลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มอิทธิพล ทั้งนี้เนื่องจากการที่คนภายนอกสามารถเข้าหรือออกอาคารสงเคราะห์ได้โดยสะดวก แม้จะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคอยดูแล แต่ปัญหาเหล่านี้ก็ไม่หมดไป หนทางแก้ปัญหาคือความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งหมดที่เกิดขึ้น จึงสามารถทำได้โดยห้ามบุคคลภายนอกเข้าไปในอาคารสงเคราะห์อย่างเด็ดขาด อันเป็นการป้องกันก่อนเกิดเหตุ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยควบคุมสถานการณ์ความรู้สึกไม่ปลอดภัยของผู้พักอาศัยได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการดำเนินการก็เป็นไปโดยง่ายเนื่องจากทุกอาคารสงเคราะห์มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยในอาคารสงเคราะห์มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ในการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองและมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยนั้นหลังจากต้องออกจากอาคารสงเคราะห์ โดยพบว่า ผู้พักอาศัยซึ่งมีรายได้น้อยส่วนใหญ่ได้พยายามพึ่งพาตนเองในการคืนเงินให้ที่มีอยู่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์ โดยซื้อที่อยู่ใหม่แล้ว 145 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้พักอาศัยอีกส่วนหนึ่งที่มีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลครอบครัวและอื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถซื้อที่อยู่และมีที่อยู่เป็นของตนเองได้เหมือนผู้พักอาศัยกลุ่มแรก

เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความหวังหลังจากต้องออกจากอาคารสงเคราะห์ ไม่ต้องไปอาศัยอยู่กับญาติ หรือเช่าที่อยู่อาศัย และมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเขาเหล่านั้น กรุงเทพมหานครน่าจะพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยดังนี้

1. กรุงเทพมหานครควรที่จะประสานงานกับการเคหะแห่งชาติ จัดสร้างหรือนำโครงการที่อยู่อาศัยที่มีอยู่แล้วของการเคหะแห่งชาติ จำหน่ายให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างผู้มีรายได้น้อยของกรุงเทพมหานคร ในลักษณะเช่าซื้อที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียม

2. กรุงเทพมหานครร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่สนใจ และการเคหะแห่งชาติ ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านข้าราชการ จากของกรุงเทพมหานครเองและหน่วยราชการอื่น ๆ ที่สนใจ ดำเนินการก่อสร้างและจำหน่ายในลักษณะเช่าซื้อเช่นกัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริการในอาคารสงเคราะห์

1. ห้องปฐมพยาบาล ส่งเสริมให้จัดตั้งห้องปฐมพยาบาลภายในอาคารสงเคราะห์ที่ห่างไกลสถานพยาบาล เช่น ในอาคารสงเคราะห์หนองจอก (ครู) เพื่อให้การปฐมพยาบาลในกรณีเหตุฉุกเฉินโดยให้คณะกรรมการอาคารสงเคราะห์และผู้พักอาศัยเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

2. สวน สนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากอาคารสงเคราะห์ ส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ 1-3 ไร่ จึงเป็นเรื่องยากที่จะจัดสร้างสิ่งเหล่านี้ให้พร้อมสรรพ อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ก็เป็นสิ่งจำเป็น ควรพิจารณาสร้างสนามกีฬานาฬิกาเล็ก เช่น สนามเปตอง สนามตะกร้อ สนามตะกร้อลอดบ่วง หรือจัดหาเครื่องเล่นสำหรับเด็ก อย่างไรก็ตามหนึ่งตามความต้องการที่แท้จริงของผู้พักอาศัย และสภาพของอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่ง

3. ความปลอดภัยจากอาชญากรรมและโจรกรรม ความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้พักอาศัย สืบเนื่องจากอาคารสงเคราะห์ทุกแห่งอนุญาตให้คนภายนอกเข้าออกได้โดยสะดวก ปัญหาต่าง ๆ จึงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลักเล็กขโมยน้อย ในทุกอาคารสงเคราะห์ ความรู้สึกไม่ปลอดภัยจากกลุ่มผู้ติดยาเสพติดในการพักอาศัยในอาคารสงเคราะห์หนองจอก (ครู) การลักลอบเล่นการพนันในอาคารสงเคราะห์บางชุมชนของคนในอาคารสงเคราะห์กับคนนอกที่มาเยี่ยม การมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น ที่พักในอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุและกลุ่มเพื่อนรอบ ๆ อาคารสงเคราะห์ ล้วนส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางร่างกายและความรู้สึกด้านจิตใจของผู้พักอาศัยและบุตรหลานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การป้องกันในขั้นแรกที่ควรดำเนินการและดำเนินการได้ในทันทีเนื่องจากมีความพร้อมอยู่แล้ว คือการทำให้อาคารสงเคราะห์ทุกแห่งเป็นระบบปิด ห้ามบุคคลภายนอกเข้าภายในโดยเด็ดขาด โดยให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่มีประจำอยู่แล้วในทุกอาคารสงเคราะห์เป็นผู้รับผิดชอบโดยเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะในการออกแบบ

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอาคารสงเคราะห์แต่ละแห่งเป็นผลมาจากลักษณะกายภาพของโครงการเกี่ยวข้องกับ

1. การเลือกทำเลที่ตั้ง ผลการศึกษาพบปัญหาต่าง ๆ เช่น ในอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ ซึ่งเป็นอาคารสงเคราะห์ที่ใหญ่ที่สุด อยู่ชานเมืองติดกับจังหวัดสมุทรปราการ เป็นทำเลที่ตั้งที่ห่างไกล ทำให้ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ดังกล่าว มากกว่าร้อยละ 50 ใช้เวลาเดินทางไปทำงานมากกว่าก่อนเข้าพัก รวมไปถึงความไม่สะดวกในการเดินทางของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์หนองจอก (ครุ) เนื่องจากไม่มีรถเมล์ ขสมก. หรือระบบการคมนาคมรอบ ๆ ไม่ดีพอ หรือปัญหา กลุ่มอิทธิพลในอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ กลุ่มผู้ศึกษาในอาคารสงเคราะห์หนองจอก (ครุ) ซึ่งส่งผลถึงความไม่ปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากทำเลที่ตั้ง โครงการที่อยู่ห่างไกลที่ขาดแคลนระบบโครงข่ายของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี

2. ขนาดของโครงการ ผลการศึกษาอาคารสงเคราะห์ทั้ง 6 แห่ง พบว่า อาคารสงเคราะห์ทุ่งครุมีขนาดใหญ่ที่สุด ขนาด 9 อาคาร ส่วนที่เหลืออีก 5 อาคารสงเคราะห์มีขนาดเล็ก คือ 1-2 อาคาร ทำให้ทราบว่าอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เนื่องจากอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่ต้องมีค่าใช้จ่ายสูงในการจัดสร้างและบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค เช่น ระบบกำจัดน้ำเสียที่มี treatment plant ในอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ ซึ่งใช้บำบัดน้ำเสียที่เกิดจากคนจำนวนมากก่อนปล่อยลงสู่คูคลอง ส่วนในอาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดทำให้ได้คำตอบว่า โครงการอาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กที่ตั้งกระจายไปตามเขตต่าง ๆ ซึ่งใกล้ที่ทำงานของผู้พักอาศัยส่วนใหญ่ในแต่ละเขต น่าจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุดของกรุงเทพมหานคร เนื่องจาก

- 1) อาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กควบคุมความปลอดภัยและการเข้าออกได้ง่ายกว่าอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่
- 2) อาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กสิ้นเปลืองค่าก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคน้อยกว่าอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่ เช่น ที่มีการสร้าง treatment plant ในอาคารสงเคราะห์ทุ่งครุ
- 3) อาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กสามารถจัดสร้างกระจายต่าง ๆ ได้สะดวกกว่าเนื่องจากจัดหาทำเลที่ตั้งได้ง่ายกว่า ซึ่งจะส่งผลให้ผู้พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์ต่าง ๆ ใช้เวลาเดินทางไปทำงานน้อยลง เช่น อาคารสงเคราะห์บางขุนเทียน อาคารสงเคราะห์ลาดกระบัง อาคารสงเคราะห์

หนองจอก

4) อาคารสงเคราะห์ขนาดเล็กสามารถเลือกทำเลที่ตั้งที่เพียบพร้อม และเข้าถึง
โครงข่ายสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการเดินทางที่สะดวก เนื่องจากเข้าถึงเส้นทางคมนาคม
ที่สำคัญได้ง่ายกว่าอาคารสงเคราะห์ขนาดใหญ่ ถึงแม้ว่าจะต้องพิจารณาซื้อที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้ง
โครงการเพิ่ม ถ้าพบว่าคุ้มค่าต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและข้าราชการมีขวัญและกำลังใจในการ
ปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคต

1. ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราคาของการก่อสร้างอาคารสงเคราะห์ โดยเฉพาะเรื่องของ
ราคาคืนทุนของที่ดิน และความเป็นไปได้ในการจัดสร้างอาคารสงเคราะห์ด้วยการจัดซื้อที่ดินเพื่อ
เดิม เพื่อเป็นที่ตั้งของอาคารสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน ชั้นกลาง ชั้นนอก เพื่อให้ผู้ที่
พักอาศัยในอาคารสงเคราะห์แห่งใหม่ ได้รับความสะดวกจากการบริการสาธารณูปโภค
สาธารณูปการ และการเดินทางอย่างแท้จริง
2. ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยของกรุงเทพฯ กับหน่วยราชการ
อื่น ๆ ทั้งในเรื่องรูปแบบการดำเนินการ ลักษณะทางกายภาพ เช่น ขนาดโครงการ ความพึงพอใจ
และปัญหาในการอยู่อาศัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย